

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE*Autor práce:* **Marek Šmíd***Program/obor:* Bc. Geografie (učitelská)*Název práce:* ***Analýza vývoje prostorové distribuce pandemie AIDS v Africe******Hodnocení:***

Obsahová stránka práce	Maximální počet bodů	Udělený počet bodů
Metodika (stanovení cílů, výběr metod)	10	7
Struktura práce (vnitřní vyváženost a logická návaznost částí práce)	5	2
Práce s literaturou a dalšími zdroji informací (výběr, způsob použití)	15	10
Tvůrčí přístup a vlastní autorský vklad	20	8
Zhodnocení dosažených výsledků, splnění cílů a přínos práce	20	10
Obsahové zhodnocení netextových částí práce (tabulek, obrázků)	10	5
Formální stránka práce		
Dodržení norem pro formální úpravu práce včetně citačních norem	10	10
Estetická úprava a jazyková stránka práce	10	3
Celkové hodnocení práce	100	55

*Navrhované hodnocení: A (100–92 b.), B (91–83 b.), C (82–74 b.), D (73–65 b.), E (64–55 b.), F (54 nebo méně b.).****Klady práce:***

Rozsáhlejší práce se zahraniční literaturou.

Nedostatky v práci:

Práci lze jen obtížně objektivně zhodnotit, protože na řadě míst není jasné, co vlastně měl autor v úmyslu udělat. Na vině je zejména:

a) katastrofální jazyková stránka práce, která nezřídka neumožňuje rozpoznat, o čem se píše, typicky např. v případech, kdy je nutné rozlišit příčinu a následek, stav a dynamiku nějakého jevu apod. (např. na str. 26: "Obrázek č.1 zobrazuje mapu znázorňující nárůst mortality způsobenou HIV/AIDS za rok 2000" - myšlena ovšem mortalita v daném roce, nikoliv její nárůst; str. 13 - "prevence používání kondomů" - myšleno používání kondomů jako prevence proti HIV, str. 14: "Je také prokázáno, že tato nemoc má významný vliv na podvýživu u dětí, zejména v méně vyspělých částech Afriky" a řada dalších); zejména u překladů dochází nezřídka ke značným významovým posunům (str. 23: "Mezi hlavní zdroje příčin mortality je systém civilní registrace ve zkoumaném státu"; pravděpodobně i

"Jedná se hlavně o konkretizování typů zranění, ke kterým dochází, o jejich počtu a okolnostech, které těmto zraněním předchází. Tyto již zmíněné informace tedy budou upřesňovat, do jaké míry jsou tato případná zranění závažná a u kterých je nutno aplikovat preventivní opatření, aby jim bylo schopno v budoucnu předejít" a na následující straně: "Výsledky vztahu mortality a počtu obyvatel v populaci jsou vyjádřeny v absolutních číslech. Přestože některé sazby nejsou zahrnuty, tak je u některých států zahrnuta mortalita. Je to z toho důvodu, že WHO nepočítá míry u států s menším počtem obyvatel než 90 000, jelikož by i drobné rozdíly v takových malých státech velmi ovlivnily tyto sazby. Stejně je tomu tak i za příliš nízkého pokrytí, kdy nejsou uvedeny žádné sazby z důvodu zabránění nesprávné interpretace." - zde není možné dohledat originální text snad napsaný v nějakém srozumitelnějším jazyce, protože je citována jen doména WHO, nikoliv konkrétní strana)

b) závažné vnitřní rozpory v práci - např. v úvodu práce se píše, že "specifická úmrtnost nebude v bakalářské práci zahrnuta" (str. 9), v metodice práce (str. 23) se pak uvádí, že pozornost bude zaměřena: "na indikátory úzce související s tematikou HIV/AIDS, konkrétně na hrubou míru úmrtnosti a specifickou míru úmrtnosti", nakonec se ale s hrubou mírou úmrtnosti vůbec nepracuje a všechny mapy prezentované a komentované v analytické části zobrazují a v legendě i správně označují zobrazený jev jako specifickou úmrtnost (obr. 1-3)

c) chybně nebo nejednotně používaná terminologie (např. anglický termín immune deficiency / immunodeficiency je na různých místech přeložen jako "imuinodeficit", "imunodeficience", "imunodeficita", "zápal plic", "ztráta obranyschopnosti", "selhání imunity", ad.), nejasnosti v tom, co je specifická míra úmrtnosti, apod.

d) chybějící informace o metodice: např. u obr. 4 se píše, že jde o "Geometrický průměr růstu/poklesu mortality na HIV/AIDS na 1000 obyvatel", mapa shrnuje vývoj v období 2000 - 2019 (mimořádně tato informace není uvedena ani v mapě samotné, ani v komentáři, který ji provází, ale až v závěru (!) práce). Podle legendy mapy se projevuje "geometrický průměr poklesu mortality" hodnotami nad 1,00 a nárůst mortality hodnotami pod 1,00 (můj odhad podle volby barev). Práce nepodává žádné informace o konstrukci indexu ani o tom, proč by mělo jít zrovna o geometrický průměr (nemluví už o matematickém řešení průměru v situaci, kdy se mohou vyskytovat zároveň kladné i záporné hodnoty). Protože nechápu, co v mapě je, nemohu ji ani posoudit - možná jsou údaje v ní správné, ale asi můžeme úspěšně pochybovat o tom, že přinášejí něco přínosného pro téma práce: např. v jedné kategorii je v mapě Angola (v letech 2000-2019 nárůst z 0,23 na 0,4) i Etiopie (ve stejných letech pokles z 1,19 na 0,12), v kategorii zemí s příznivým vývojem je pak Rovnická Guinea (nárůst z 1,02 na 1,32), naopak velmi nepříznivý vývoj je prezentován v Maroku (pokles z 0,02 na 0,01). Států, které mají podle zachyceného ukazatele negativní vývoj, ale došlo u nich mezi lety 2000 a 2019 ke zlepšení situace, je přitom více (jen mezi státy, jejich anglický název začíná prvními čtyřmi písmeny abecedy jde o Benin, Burkina Faso, Burundi, Kapverdy, Čad, DR Kongo a Džibutsko). Že je v mapě až příliš mnoho barev označujících zhoršení situace ostatně asi bylo nápadné i autorovi, který popis mapy pro jistotu končí na str. 27 opatrně slovy: "Lze tedy říci, že v celkovém měřítku se míra mortality během sledovaných 20 let v průměru mírně snižovala." Teprve na str. 32 se pak uznává to, co bylo ale zřejmé už před napsáním práce, totiž že "Míra mortality (myšleno na HIV/AIDS - pozn. Fň) je v současnosti ... podstatně nižší než na počátku třetího tisíciletí" a obr. 4 podle závěru dokládá, že: "Z celkového zhodnocení dat vyšly nepřilíš překvapivé výsledky, jež poukazují na postupný pokles míry mortality za zkoumané období ve většině státech (sic!) Afriky." Pro mě je nicméně mimořádně překvapivé, že lze tuto informaci odvodit z mapy, ve které je zeleně označeno pouze 18 (!) afrických zemí. Nicméně znovu opakuji: práce neobsahuje žádnou informaci o tom, co přesně mapa znázorňuje.

Téma práce připouštělo několik variant řešení - od čisté analytického po čisté kompilační. Osobně bych, podobně jako autor, postavil na statistických datech jen přiblížení rozsahu problému a celkového trendu a interpretaci příčin a ekonomických, politických, sociálních i zdravotních souvislostí problematiky provedl diskusí relevantní sekundární literatury. Takový přístup považuji za legitimní. Na druhou stranu je ale jen obtížně pochopitelná zvolená struktura práce, kdy je základní kvantitativní analýza jevu (navíc nepříliš hluboká a vlastně ani nepříliš objevná) umístěna na konec textu, přičemž s jejími výsledky pracovaly (resp. předvídaly je z jiných zdrojů) vlastně všechny kapitoly předchozí - ty se např. zabývají i příčinami šíření nemoci a zvolenými strategiemi k její eradikaci.

Kompilační část práce považuji za přijatelnou, výraznější výhrady mám ale ke kapitole "Příčiny rozšíření HIV/AIDS v afrických státech", která ze složité problematiky vybírá jen 3 jevy, z nichž minimálně ten první je navíc značně okrajový. Oddíl označený jako "Analytická část" mě udivil jak rozsahem (jen 1,25 strany textu) tak povrchností zpracování. Pokud se pod pro mě nesrozumitelným obr. 4 skrývá nějaký sofistikovanější statistický ukazatel, budu jen rád.

Domnívám se, že obhájení této práce je možné jen za předpokladu, že bude při obhajobě se strany studenta rozumně vysvětlena "záhada obrázku 4" a ze strany komise také otázka, jaké jsou minimální požadavky na práce tohoto typu.

Otázky k obhajobě:

Co je obsahem obr. 4, co přesně označuje hranice 1,00, proč jsou označeny státy v hodnotami vyššími než 1,00 zeleně a jak lze údaje z mapy interpretovat?

Skutečně používá Český statistický úřad zkratku "ČSU"?

V práci označujete studovanou chorobu jednak jako "HIV/AIDS", jindy jako "AIDS" - proč?

Co je podle autora "geometrický průměr"?

Na str. 20 se píše s odvoláním na 20 let starý zdroj o 400 milionech dětí zapojených do dětské práce. Pokuste se tento zjevně nadhodnocený údaj aktualizovat.

Uveďte prosím na pravou míru tvrzení na str. 22: "Mortalita neboli úmrtnost udává poměr počtu zemřelých na dané onemocnění k celkovému počtu obyvatel v daném správním celku (Bencko, 2002). Platí tedy, že se ukazatel mortality s rostoucím věkem zvyšuje."

Práci **doporučuji** k obhajobě za podmínek uvedených v oddíle „Nedostatky v práci“ a v případě obhajoby navrhuji její hodnocení známkou **E – dostačující**.

V Olomouci 4. 6. 2021

.....

Miloš Fňukal
oponent práce